This Article is written by
Paruchand
from book "Sindhyat Jo Upasak"
compiled by Rukmani chainani
published in year 2002

اُتم - اڳ ۽ هاڻ

- پارو چاولا

پيهڻ رڪمڻيءَ کي داد ڏيڻ ڪانسواءِ رهي نٿي سگهان جو هن وقت، جڏهن سنڌي ساهتڪارن کي نندي ٿي والي سچائي ڪونہ ٿي، ان وقت هن پيهڻ کي خيال آيو آهي تہ هو سچي ساهتڪار جي لاءِ ڪجهہ لکي، ڪجهہ ڇپائي ڇپايان. ياءُ اُتم سچي جيون ساهتيہ لاءِ ارپڻ ڪئي آهي.

مان تہ جڏهن سانير ۾ آيس ۽ سنڌي ساهتيہ پڙهڻ شروع ڪيو تہ ٽمورتي ڪيرت، اُتم ۽ مالهيءَ جو نالو هرڪنهن کان واتان ٻڌندي هئس. مون سنڌ ۾ بہ ڪيترا ناول پڙهيا هئا پر سڀ ترجمو ٿيل. شرت چندر چٽرجيءَ جا، هڪڙو ٽئگور جو، ٻيو ڪشميري ٻول ۽ طوفاني رنگ، پر اصلوڪو ناول يا ڪهاڻي مون سنڌ ۾ نہ پڙهي هئي. هتي ڀارت ۾ اچڻ ڪانپوءِ، مان جيڪر چوان تہ ۱۹۵۴ع ۾ شادي ڪرڻ ڪانپوءِ، سنڌي ساهتڪارن سان ملاقاتون ناڪر ۽ جيوت جي سنگ ۾ رهندي ٿينديون هيون.

۱۹۵۷ع ۾ پهرئين سنڌي سميلن تي سڀ گڏيا هئا. پوءِ تہ ملاقاتون ڪنهن نہ ڪنهن پروگرام تي ٿينديون رهنديون هيون. ۱۹۵۸ع ۾ هتي بمبئيءَ ۾ سميلن ٿيو. [illegible] تہ هڪ ٻئي جي ويجهو هئاسين، لڳندو هو سڀ هڪ ئي آهيون. ساهتڪارن ۾ ڪو ڀيد ڀاوَ ۽ نِنڍ وڏائي جهڙي ڪانہ هوندي هئي. سڀ هڪ ٻئي کي ڏسي خوش ٿيا ٿيندا هئاسين.

ڏاهن ليندو جڏهن سڀ گڏجي ڪم ڪندا. هڪ ٻئي کي جيءَ ۾ جاءِ ڏيندا.

مان تہ توهان ساهتڪارن جي پيٽ ۾ جيتامڙي آهيان، ۽ ٻوليءَ سان پيار اٿم. جڏهن ٻار هندي ۽ انگريزي ڳالهائيندا رهندا آهن تڏهن دل روئي اُٿندي آهي

”ٻولي آهي ماءُ
ڳالهائين گهر ۾ بہ نٿو،
ڏين ٿو گهرو گهاءُ.“

”سنڌي ٿيءُ سُڄاڳ
ٻولي هٿن مان ٿي وڃي،
لوچي لهہ ڪو ماڳ.

جڏهن منهنجو پهريون شعر ’نوورنيِ‘ نئين دنيا ۾ هو تڏهن ياءُ اُتم مونکي گهڻو همٿايو هو. پوءِ مون کي سال گهرو جهنجهٽن ۽ نوڪريءَ جي چڪر چڏي ڏنو هو پر پڙهڻ جو شوق قائم رهيو آهي. ۾ جيڪي بہ ڪتاب مخزنون ايندڙيون آهن سي آءٌ پڙهندي آهيان. ياءُ اُتم جا بہ ڪي مضمون ۽ پڙهندي پئي رهيِ آهيان. جي مان ڀُلجان نٿيِ تہ جيِ ڊائري‘ (سنڌ ۾ اختر بلوچ جو لکيل ڪتاب ’نئين دنيا‘ پاران آڪٽوبر ۱۹۷۳ع ۾ ڇپايل آهي) ڏاڍو وڻيو هو.

جڏهن شيخ اياز ۱۹۹۰ع ۾ هتي ’سپون‘ پاران سيمينار تي آيو هو تڏهن تہ گهڻو ڪري روز هئاسين. وري ابراهم جويو صاحب بہ اسان وٽ تڏهن بہ گهڻو ويجهو آياسين.

انسان آهيون، هڪ ٻئي سان ڪنهن ڳالهہ تي ٺيڪ سياويڪ آهي. پاڻ ۾ ويهيِ خيالن جيِ ڏي وٺ سگهجي ٿيِ جنهن ۾ پيار بہ رهجيِ اچي ۽ خيالن ڏي وٺ بہ ٿيِ وڃي. اهو منهنجو خيال آهي. ياءُ اُتم لاءِ ڏاڍي عزت آهي. سندري، آشا ۽ سان منهنجو پيار آهي.

مان سوچيندي آهيان تہ سنڌيِ ٻوليءَ جا ساهتڪار آهن جو هڪ ٻئي کي ڇوڻ چائڻ ۾ وڃايون ؟ ٻوليءَ لاءِ ڪو نوس ۽ عمليِ ڪم ڪريون زنده رهي. ٻارن ۾ ٻوليِ سکڻ جو چاهہ پيدا